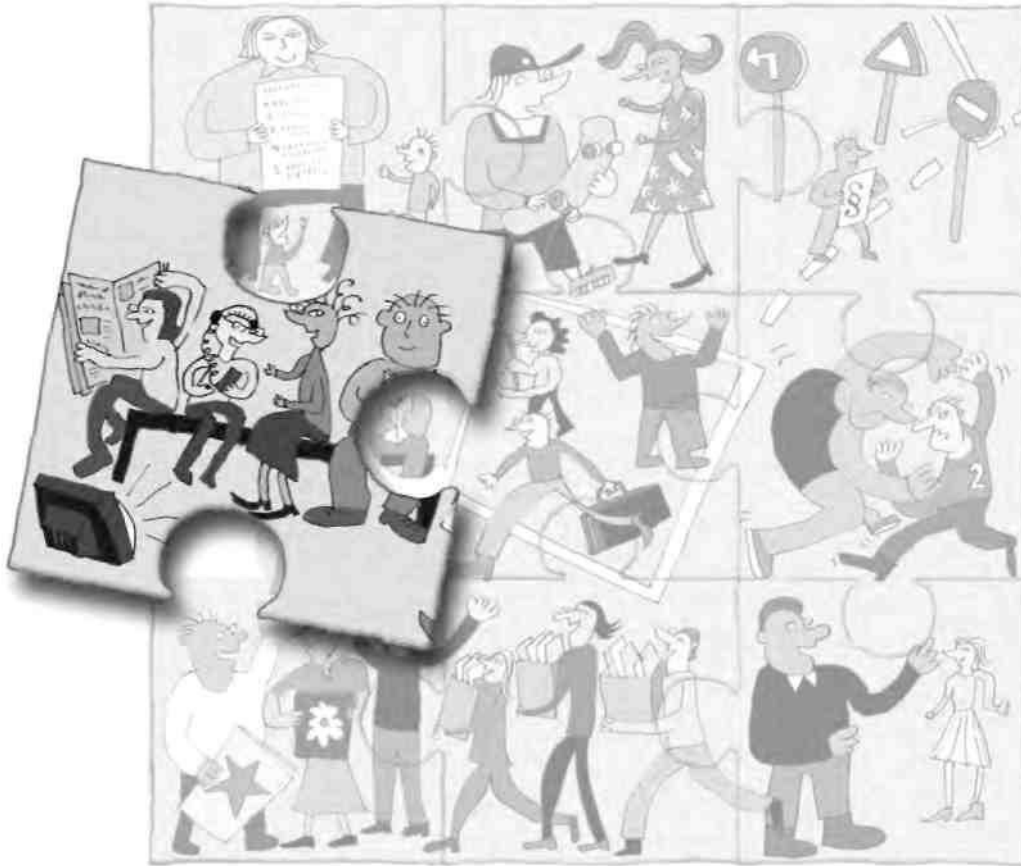

НАСТАВНА ЦЕЛИНА 7: Разредне новине Разумевање медија кроз новинарско искуство

7.1. Новине око нас Кога информишу.

Како информишу. Шта сопштавају.

7.2. Наше новине су најбоље...зар не?

Шта једне новине чини добрим новинама?

7.3. Стварамо своје зидне новине

**Све што ваља радити и понешто што никако
не треба чинити**

7.4. Наше прво издање!

А сад, како даље?

НАСТАВНА ЦЕЛИНА 7: Разредне новине

Разумевање медија кроз новинарско искуство

Присутност и утицај медија су последњих неколико година порасли широм света. Како наши животи постају све сложенији и више међузависни, тако се све више ослањамо на информације, како бисмо разумели догађаје и њихов утицај на нас. За било који део информације о стварима које су изван нашег домета по питању искуства и непосредног доживљаја, морамо да се ослонимо на информације из медија.

Међутим, индивидуални приступ различитим медијима варира у великој мери. Ово утиче на ниво информација једне особе и његов потенцијал за остваривање утицаја и моћи. Такође, важан аспект је питање цензуре и дезинформација од стране политичких партија, власти и моћних лобија. Сукоби, укључујући друштвене промене и ратове, доводе до пораста монополизваног и искривљеног информисања.

Иако се ови међусобни односи, да их набројимо неколико, неће обрађивати у овој лекцији о медијима, ученици ће открити њихове елементе када буду упоређивали штампане медије у својој држави или регији, и када их буду оцењивали према одређеним критеријумима.

Приступ медијској едукацији у овој наставној целини је другачији. Стварајући своје властите зидне новине, ученици ће добити некакав увид у стварање новина уопште и тако научити нешто о стварности медија „изнутра“. Искуство у подучавању показало је да овај приступ пружа ученицима један вид директног приступа штампаним медијима, што је веома далеко од њихових свакодневних живота. Ученици ће ту врсту медија посматрати критички, а електронске медије и њихову употребу ће оцењивати из друге перспективе. Развиће медијску писменост.

Коначно, једна практична напомена: ова целина посебно захтева и нуди потенцијал за кроскурикуларно (интер-/мултидисциплинарно) подучавање и сарадњу. Писање и обрада текстова се може одвијати у оквиру наставе језика, док дизајнирање новина може бити задатак за час ликовне културе. Зидне новине могу бити присутне неко време у животу школе, све док се и други наставници не увере у њихову вредност и придруже се.

Медијска писменост и образовање за демократско грађанство и људска права

Медијска писменост је један од кључева свеукупног циља људских права и грађанског васпитања – активан грађанин који узима учешће. Следи сажет преглед најважнијих аспеката медијске писмености:

1. Вештина комуникације односи се на општи начин комуникације међу људима. Друштвена реалност не постоји као апстракција. Пре је заједнички дефинисана људима кроз друштвену интеракцију, што значи да је креирана чином комуникације. Ова општа комуникацијска способност започиње учењем матерњег језика и даље се развија употребом те компетенције у јавности.
2. Свако људско биће ову способност комуницирања има од рођења. Природа нам је подарила ову вештину, али је потребно додатно учити, вежбати и усавршавати је.
3. Медијска писменост је део комплексног појма способности комуницирања. Односи се на сложену многострукост медија, чија се употреба треба учити и вежбати, на пример, у виду задатка приређеног за ученике. Штампани медији (поред електронских), укључујући и зидне новине, важно су средство свакодневног комуницирања, с којим би ученици требало да буду упознати.

НАСТАВНА ЦЕЛИНА 7: Разредне новине

Разумевање медија кроз новинарско искуство

Тема часа	Васпитно-образовни циљеви часа	Задаци	Наставна средства	Методe
Лекција 1: Новине око нас	Ученици се упознају с низом штампаних медија. Разумеју разлике у структури и садржају између појединих медија.	Ученици скупљају и анализирају новине и часописе који се обично читају у њиховим заједницама. Раде плакат како би забележили своје резултате.	Новине, маказе, лепак, велики листови папира.	Групни рад.
Лекција 2: Наше новине су најбоље, зар не?	Ученици појашњавају критеријуме за добре новине или часописе. Постају свесни сопственог гледишта, вредности и интереса.	Ученици оцењују презентације других група и постижу компромисна решења.	Презентације припремљене на претходном часу. Матрица за оцењивање на табли или флип-чарт табли.	Групне презентације, пленарна дискусија и оцењивање.
Лекција 3: Стварамо своје зидне новине.	У групама, ученици се договарају око низа тема и циљева. Сарађују унутар групе, размјењујући идеје и вештине.	Ученици одлучују о структури својих заједнички створених новина. Проналазе теме које су важне за њихову школу и пишу чланак за свој део зидних новина.	У зависности од расположивог материјала, резултати ће варирати, од ручно написаних текстова до компјутерског отиска с дигиталним фотографијама.	Доношење заједничких одлука. Групни рад.
Лекција 4: Наше прво издање!	У отвореној дискусији, ученици разумеју шта је укључено у наставак пројекта зидних новина. Способни су да доносе одлуке и преузму одговорност за то.	Ученици морају формирати мишљење и одлучити о свом учешћу у следећем пројекту.	Табла или флип-чарт табле. Наст. лист 7.1.	Пленарна дискусија.

Лекција 1

Новине око нас

Кога информишу. Како информишу. Шта саопштавају.

Васпитно-образовни циљеви циљеви	Ученици се упознају с низом штампаних медија. Разумеју разлике у структури садржаја појединих штампаних медија.
Задаци	Ученици скупљају и анализирају новине и часописе који се обично читају у њиховим заједницама. Раде плакат како би забележили своје резултате.
Наставна средства	Новине, маказе, лепак, велики листови папира.
Методe	Групни рад.

Кључни појмови

Појам „штампани медији“ односи се на штампане изворе информација – такозване класичне медије – укључујући новине, часописе, књиге, каталоге, проспекте, флајере, мапе, дијаграме, разгледнице, календаре и плакате.

Штампани медији су најчешће одштампани на папиру. Технологије штампања се рапидно мењају, а дигитално штампање постаје све уобичајеније.

Ток часа

Неколико недеља унапред, наставник замоли ученике да сакупљају све новине и часописе до којих могу да дођу и да их донесу у школу. Предлаже се да се у разреду постави сто који се може користити за презентације. Уз мало среће, ученици могу да пронађу сталак за новине из неког киоска или трафике, што би било идеално за промовисање новина и магазина. Наставник треба да се побрине да све главне дневне новине буду заступљене.

Наставник започиње час информишући ученике о циљевима и задацима ове наставне целине. Требало би да нагласи да је ова целина почетак пројекта који би се могао и требао наставити најмање још пола школске године. Ученици такође треба да схвате да им овај пројекат нуди могућност да стекну практично искуство у новинарству.

Ученици формирају мале групе, по могућности, од три или највише четири ученика. Свака група ће анализирати различите новине или часописе. Ученици се воде следећим питањима:

- Из чега се састоје новине/часопис? Које рубрике/специјализоване стране/одељке садрже?
- Којим редоследом се појављују различите рубрике? Које иду напред, које на задње стране?
- Којим циљним групама су намењене рубрике? Који чланови породице су посебно заинтересовани за читање одређене рубрике?
- Које теме покривају различите рубрике у издању које група проучава?
- Одлучите се за један карактеристичан чланак из сваке рубрике. Изрежите те чланке и залепите их на лист папира како бисте направили плакат.

Плакат би требало да носи име новина или часописа, идеалан би био оригиналан наслов. Требало би одговорити на горе наведена питања и евентуално још нека. Ученике треба подсетити на важност јасног и уредног ликовно-графичког решења.

У овој фази је важно да су ученици схватили основну структуру својих новина, што им омогућује да их јасно презентују у разреду.

Групе припремају презентације за следећи час с циљем да рекламирају своје новине или часопис, наглашавајући све предности истих . Након што су чули све презентације, разред би требало да одлучи које су новине најзанимљивије и с највише информација. Затим се могу обратити редакцији догичног листа како би евентуално добили пробну бесплатну доставу, што је услуга коју су многи новински издавачи спремни да пруже школама.

У овој фази наставник има саветодавну улогу. Он ће бити подршка групама у истраживању унутрашње структуре новина, јер није једноставно анализирати све новине. Наставник би требало да надгледа ученике током групног рада како би био сигуран да свака група може да направи добру презентацију и да заврши свој посао до краја часа. Тежња ка савршенству може угрозити време предвиђено за ову активност.

Лекција 2**Наше новине су најбоље, зар не?****Шта једне новине чини добрим новинама?**

Васпитно-образовни циљеви часа	Ученици појашњавају критеријуме за добре новине или Часопис. Радећи то постају свесни сопственог гледишта, вредности и интереса.
Задаци	Ученици оцењују презентације других група и постижу договор компромисом.
Наставна средства	Презентације припремљене на претходном часу. Матрица за оцењивање на табли или флип-чарт табли.
Методe	Групне презентације, пленарна дискусија и оцењивање.

Кључни појам – слобода штампе

Појам „слобода штампе“ односи се на право новинара да слободно обављају свој посао, заједно с правом на нецензурирано објављивање информација и мишљења. Слобода штампе свој конкретан облик има у специфичним правима новинара да одбију да дају доказе, те у ограничењима у њиховом праћењу аудио опремом („прислушкивање“), како би се заштитили извори информација потребни новинарима. Приступ новинарској професији није предмет државне регулативе, а обука новинара се организује приватно, без државног утицаја.

Ток часа

Други час почиње презентацијама. Групе су припремиле своје плакате на 1. часу, те су изабрале своје исечке из новина или часописа. Било би корисно да се групама да пет минута на почетку часа како би прегледале своје презентације пред наступ.

Ученици оцењују презентације других користећи дефинисане критеријуме. Наставник може да представи ове критеријуме и да припреми са ученицима матрицу попут ове.

	Група 1	Група 2	Група 3	Група 4	Група 5	Бодови
Назив новина или часописа						
Квалитет постера						
Формални аспекти презентације (гласност, залагање)						
Садржајни квалитет презентације						
Тумачење формалних аспеката новина/часописа						
Тумачење тематске структуре и концепта новина/часописа						

Оцењивању не треба придавати превелику пажњу. Циљ је да се ученици, кроз такмичарски елемент, мотивишу да одрже добру презентацију.

Након презентација, ученици би требало да оцене штампане медије које су видели (критичко размишљање), стављајући нагласак на следећа питања:

- Шта мислимо о новинама/часописима који су нам презентовани?
- Шта би могло бити побољшано код појединих новина/часописа?
- Које нем се новине/часопис чине најинтересантнијим и најинформативнијим? Ко ће дотичној редакцији написати молбу за бесплатну/пробну доставу?
- Шта једне новине/часопис чини „добрим“ новинама/часописом?
- Коју сврху испуњавају одређене новине/часопис?

Искуство је показало да наставник може да подржи и структурира расправу, записујући идеје ученика на флип- чарт табли која је припремљена пре часа. Тиме ће и дискусији бити дата структура. Може се употребити и школска табла, међутим њен недостатак је тај да информације неће бити на располагању следећи час.

На крају часа, наставник предлаже да ученици направе и јавно представе школске „зидне новине“. Ученицима је речено да размисле о задатку и о томе које рубрике би требало да буду укључене како би пружиле свеобухватно виђење живота у школи, те које делове су заинтересовани да их сами направе. Такође би требало предложити име новина.

У циљеве ове наставне целине убраја се и оснивање сталног уређивачког тима (редакције), који ће редовно објављивати школске вести. Тим ће бити састављен од посебно активних и заинтересованих ученика, који ће моћи да наставе с пројектом зидних новина дужи временски период.

Лекција 3**Стварамо своје зидне новине****Све што треба радити и понешто што никако не треба**

Васпитно-образовни циљеви	У групама, ученици се договарају око низа тема и циљева. Сарађују унутар групе размјењујући идеје и компетенције.
Задаци	Ученици одлучују о структури новина. Наводе теме које су значајне за њихову школу и пишу чланак за свој део зидних новина.
Наставна средства	У зависности од расположивих средстава, резултати ће варирати, од ручно написаних текстова, до компјутерских принтова с дигиталним фотографијама.
Методe	Доношење заједничких одлука. Групни рад.

Ток часа

У групама од троје или четворо, ученици размењују своје идеје о томе које рубрике у новинама пружају важне информације о животу у школи.

Наставник је припремио мале зидне новине за сваку групу спајајући три листа папира величине А3 или А4. Групе добијају задатак да дизајнирају оквирну структуру новина, укључујући назив новина, наслове, прилоге, визуелни распоред и рубрике за које су се ученици определили. Њихов резултат би могао да изгледа овако:

Ђачка хроника <u>Најновије вести</u>	<u>Спорт</u>	<u>Родитељски/наставнички кутак</u>
<u>Најчитаније вести</u>	<u>Догађаји</u>	<u>Наше ђачке теме</u>

Предлози које су групе дале постављају се на зидове учионице, а ученици добијају времена да прочитају плакате, како би формирали своје мишљење. Затим се на „уредничком састанку“ доносе следеће важне одлуке:

- Име новина (размена мишљења, дискусија и коначно гласање);
- Избор рубрика које су најважније и највише се тичу школе и ученика.

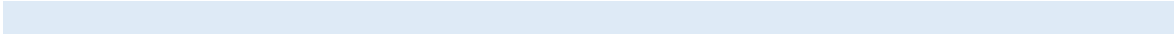
Ученици сада формирају мале тимове (број тимова треба да одговара броју рубрика), те један додатни тим који је задужен за продукцију.

На почетку, продукцијски тим се бави практичним стварима као што је визуелни распоред/прелом и презентација новина, припрема неопходних уређаја и материјала, итд. Важни савети редакцијском тиму дати су у наставном листу 7.1 ("Како се пише новински чланак").

Пре тога, наставник је обавестио директора о пројекту и добио одобрење да се новине изложе у школској згради.

Док тимови уредника планирају прве чланке за различите делове, наставник с продукцијским тимом расправља о техничким стварима.

Ученици добијају задатке које морају обавити до следеће недеље. Сваки уреднички тим предаје чланке продукцијском тиму који реализује зидне новине, комплетно са дизајнираном насловном страном на којој је лого и име новина, те изабране рубрике.

Лекција 4

Наше прво издање!

А сад, како даље?

Васпитно-образовни циљеви	Ученици су способни да воде отворену дискусију, и свесни су последица наставка рада на пројекту зидних новина. Могу да доносе одлуке и да снесу одговорност.
Задачи	Ученици морају размислити и одлучити о свом будућем учешћу у наставку пројекта.
Наставна средства	Табла и флип- чарт табла, наст. лист 7.1.
Методe	Пленарна дискусија.

Кључни појам: дискусија

Дискусија (размена аргумената, од латинског *discutere*, тј. 'побити', 'разложити', 'рашчланити') је специфичан облик вербалне комуникације између две или више особа у којој се расправља – тј. дискутује – о једној или неколико тема, где свака страна износи своје аргументе. Требало би да се дискусија одвија у духу узајамног поштовања. Добра дискусија захтева да говорници дозволе, па чак и охрабре изражавање ставова различитих од властитих, пажљиво их разматрајући уместо да их брзоплето одбаце. Личне особине као што су смиреност, сталоженост и учтивост ићи ће у прилог обема странама. У најбољем случају, дискусија ће довести до решења проблема или до компромиса који ће бити прихватљив свим заинтересованим странама

У модерним друштвима, дискусије су цивилизовано – ненасилно – средство решавања контроверзи и сукоба интереса и циљева. Конфликти се тако не заташкавају, него решавају. Учењем и вежбањем вештине дискусије ученици савладавају један од основних елемената постизања и одржавања мира у друштву.

Ток часа

Након што су уреднички тимови поставили чланке на зид, и кратко известили о свом радном искуству (истраживање, писање текста), следећи акценат ће бити на питању да ли наставити пројекат зидних новина. Сада, када сви ученици отприлике знају колико времена би провели решавајући проблеме око организације, могу да имају реалну дискусију о питању наставка.

Наставник може појаснити структуру дискусије тако што ће на табли или флип- чарт табли написати следеће:

Организација	Лични аспекти	Сарадња	Организација времена
<p>Ако наставимо:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Шта морамо узети у обзир? - Да ли ће време представљати проблем? - Која техничка средства имамо? - Како да спречимо да наше новине не буду оштећене? - Која финансијска средства су нам потребна? - Како се могу прикупити средства? 	<p>Ко је заинтересован?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Главни уредник? - Одбор уредника? - Која је улога и положај наставника? - Имена: - - - 	<ul style="list-style-type: none"> - Како можемо привући пажњу других ученика? - За које друге наставнике бисмо желели да се прикључе пројекту? - Да ли можемо да уговоримо посету локалним редакцијама (штампани или електронски медији)? - Да ли можемо да интервјуишемо новинара, као једног стручњака? 	

Чим наставници са својим одељењем покрену пројекат као што је овај, схватиће да се не може све испланирати. То захтева процес сталног размишљања свих учесника. То је жив, задивљујући али и тежак, каткад и фрустрирајући процес.

Наставници који већ имају искуства радећи на неком пројекту с ученицима, знаће да предузму редом потребне кораке, а знаће и да је неопходно јако водство. Требало би да вежбају своје лидерске способности како би, до краја овог часа, били сигурни да су донете јасне одлуке и да је постављен добар временски оквир за следеће кораке.

С друге стране, прејако водство може, наравно, да уништи ученичку мотивацију и иницијативу. Учествовање у пројектима попут овог је од користи за ученике јер им пружа важно искуство у образовању за грађанска и људска права.

Додатни материјал за наставнике

Три димензије развијања медијске писмености

1. Прва димензија: процена медија

Процена медија је анализа медија. Ова аналитичка димензија односи се на способност да се приметне и разумеју дешавања у друштву као што су процеси концентрације, односно монополизације у медијској индустрији који могу да угрозе улогу медија у демократском друштву. У овом примеру важно је знати ко поседује које новине и колико врста медија поседује једна компанија. Међутим, не смео заборавити да медији функционишу као комерцијална друштва која морају да послују рентабилно и остваре профит. И допало се то нама или не, што више глобализовани и међусобно зависни постају наши животи, то се више морамо ослањати на медије. Медијска анализа нам пружа могућност да критички процењујемо развој медија, да уочавамо разлике тако да можемо адекватно искористити своју медијску писменост.

(Само)рефлексивни аспект значи да треба да повежемо и применимо своју аналитичку способност и знање на самима себи и на личну сферу деловања.

Способност анализирања и размишљања укључује и трећи аспект, етичку бригу за друге, која ствара равнотежу и дефинише аналитичко размишљање и самоперцепцију у смислу друштвене одговорности.

2. Друга димензија: знање о медијима

Овде говоримо о „чистом“ знању о медијима и медијским системима. Може се поделити на две поддимензије.

Поддимензија информисаности укључује основно знање као што је, како новинари обављају своје послове, врсте емисија које се емитују на ТВ-у или радију, разлози за преференције гледалаца који гледају ТВ и како се компјутер може употребити да би ефикасно послужио потребама корисника.

Поддимензија вештина додаје медијима способност коришћења нове опреме без читања упутстава за употребу. То укључује „учење кроз рад“ – како руковати компјутером, како приступити интернету, како користити видео камеру, итд.

3. Трећа димензија: употреба медија

Употреба медија се такође може поделити у две поддимензије:

1. Способност употребе медијских производа, то јест, примања и коришћења оног што медији створе. Гледање телевизије је прави пример. То је активност током које треба да процесуирамо то што смо видели и да то интегришемо у наше когнитивне структуре и репертоар визуелних представа.
2. Активна употреба медијске опреме. Ова поддимензија се односи на употребу медија у друштвеној интеракцији. Поред друштвених медија као што су Фејсбук, Твитер итд., ту спадају електронска пошта, СМС поруке, електронско банкарство и куповина, Скајп, видео и телефонске конференције, традиционална и дигитална фотографија, те производња видео материјала. Огромна разноликост расположивих медија даје нам могућност да свет доживимо не само кроз примање информација него и да будемо лично активни и произведемо информације путем разних канала и пустимо их у промет.

Наставни лист 7.1

Како написати новински чланак

Основна структура чланка

1. Наслов

Сваком чланку је потребан наслов. Он испуњава важну функцију: не би требало да „надвлада“ читаоца, већ да привуче његову пажњу и повећа интерес како би наставио да чита.

Читаоци новина брзо прелећу преко страница, бирајући чланке који их занимају. Због тога наслови треба да привуку њихову пажњу. Наслови треба да буду кратки, ваља користити велика, болдована слова, и одвојити наслове од текста који следи.

2. Уводни редови

Уводни део је обично први одломак једног чланка (они који праве новине то често зову „поднаслов“). По правилу је истакнут подебљаним словима. Најважније информације читаоцу пружа увод. У информативном уводном тексту, читалац проналази одговоре на кључна питања.

У чланцима о култури и забави, или у репортажама и другим текстовима који су више усмерени на емоције него на чињенице, прве реченице често јасно описују одређену сцену. У том случају, читалачка заинтересованост се не постиже чињеничним информацијама, већ стилским средствима (узбудљивост).

3. Употреба језика и стила

Пажљива и разрађена употреба језика (прецизност, разумљивост, избегнуто понављање истог итд.) можда је важнија за добар чланак од правилне употребе новинарске форме или стила.

Емотивно написани чланци који ће дирнути читаоца, врло су популарни у новинама. Међутим, ту треба бити пажљив, може се и са добрим претерати (превише соли поквари супу)!

То нас доводи до реченице. Реченице нека буду кратке и јасне. Читаоци ће тешко разумети реченице с више од четрнаест речи. А реченице с двадесет пет или више речи су једноставно неразумљиве. У сваком случају, избегавајте сложену реченичну структуру која садржи пуно зареза и уметнутих реченица. Нека вам пређе у навику да сваку реченицу прочитате чим је напишете. Да ли је једноставна или тешка за разумети? Да ли има непотребних речи?

Грешке у писању, не само да остављају лош утисак већ и нервирају читаоца, јер му одвлаче пажњу од поруке. Пре него што предате свој чланак, прегледајте га и исправите, а то значи: проверите тачност и потпуност информација (ово сеже у питање истинитости и тачности информације), језичке/граматичке грешке и правопис и стил. За коректан правопис послужите се речницима, правописним приручницима, или одговарајућим компјутерским програмом.